

ЙОДОДЕФІЦІТНІ ЗАХВОРЮВАННЯ — неінфекційні захворювання, спричинені дефіцитом йоду та інших мікроелементів у воді й продуктах харчування. Термін «Й. з.» введено 1983 замість поняття «ендемич. зоб». Й. з. виявлено у 153-х країнах світу, зокрема й майже на всій тер. України, РФ, Білорусі (хворіють понад 35 % насел.). Нестача йоду призводить до зниження секреції тиреоїд. гормонів щитоподіб. залозою, що викликає розвиток компенсаторно-приспосувал. реакцій, зокрема гіпертрофії та гіперплазії тиреоцитів, поступове збільшення розмірів щитоподіб. залози, формування зобу. Згодом за наявності ін. чинників (нестача селену, кобальту, заліза, міді, молібдену, цинку, надлишок свинцю, кадмію, миш'яку, дефіцит білка, паління, деякі медикаменти зі струмоген. ефектом) розвивається низка захворювань щитоподіб. залози (дифуз. і вузловий зоб, кісти, тиреоїдити, пухлини) та відбуваються значні зміни всіх видів обміну речовин в організмі, які зумовлюють порушення репродуктив. функції, вроджені вади розвитку, високий рівень перинатал. смертності, уроджений зоб, вади фіз. і псих. розвитку, **кретинізм**, ювеніл. гіпотиреоз, анемії та ін. Дефіцит йоду спричиняє незворотні порушення мозку плода та новонародженого, що призводить до розум. відсталості (погіршення пам'яті, низька успішність тощо), втрати працездатності, затримки фіз. і

психомотор. розвитку, спастич. паралічів, уродженої глухоти, зниження інтелектуал. потенціалу. Небезпека виникнення Й. з. значно зросла у зв'язку з опроміненням радіонуклідами йоду внаслідок аварії на ЧАЕС. Осн. методом профілактики йододефіцит. станів вважають вживання йодованої солі, однак ліквідація дефіциту одного з мікроелементів не вирішує проблему, оскільки у знач. частини насел. нестача йоду поєднується з дефіцитом селену, заліза, міді, цинку. Оптимал. шляхом є збагачення продуктів харчування принаймі кількома мікроелементами або вживання бурих мор. водоростей.

Рекомендована література

1. Лягинская Г. А., Василенко И. Я. Актуальные проблемы сочетанного действия на щитовидную железу радиации и эндемии // Мед. радиология и радиац. безопасность. 1996. № 6;
2. Герасимов Г. А., Свириденко И. Ю. Йододефицитные заболевания. Диагностика, методы профилактики и лечения // ТА. 1997. № 10;
3. Корзун В. Н. Гігієнічні проблеми профілактики йододефіцитних захворювань // Довкілля та здоров'я. 2004. № 3.

В. Н. Корзун

Бібліографічний опис:

Йододефіцитні захворювання / В. Н. Корзун // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-12976>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).